

Da li postoje zakoni koji nas štite?

U Srbiji od 2009. godine postoji Zakon o hemikalijama, kojim su prenete odredbe EU REACH Uredbe, i u tom zakonu propisane su zabrane prisustva pojedinih hemikalija u dečijim igračkama. Međutim Evropska direktiva o igračkama još nije preuzeta našim propisima. Sa druge strane, prema WECF, Evropska direktiva o igračkama kao ni evropska uredba o hemikalijama, REACH, ne štite dovoljno našu decu jer su mnoge opasne hemikalije i dalje dozvoljene. Proizvođači igraćaka nisu u obavezi da navedu koje hemikalije koriste čak i ako među njima ima i opasnih.

Kako ovaj vodič može da pomogne?

Ne postoji obaveza navođenja hemijskog sastava u igračkama. Samim tim, kupovina bezbednih proizvoda je još teža. Vodič o bezbednosti igraćaka nudi informacije o opasnim hemikalijama i daje praktične savete o tome kako ih izbeći.

Slobodno pitajte!

Pitajte vaše trgovce da li igračka sadrži određene opasne supstance, a oni su u obavezi da vam odgovore. Ovo važi samo za neke hemikalije koje se smatraju supstancama koje izazivaju zabrinutost, a nalaze se na Listi kandidata koju možete pronaći ovde <http://echa.europa.eu/candidate-list-table>. Takođe, ovu listu možete pronaći na internet stranici ministarstva nadležnog za životnu sredinu www.eko.minpolj.gov.rs. Što je više potrošača koji postavljaju ovo pitanje, time će brže proizvođači zameniti ove supstance sa bezbednijim alternativama. Zato, molimo vas, pitajte! Na ovaj način ćemo zaštititi zdravlje naše dece, ali i uticati na proizvođače. Potrebna nam je i vaša pomoć!

Želite više informacija?

www.wecf.eu
www.alhem.rs
www.eko.minpolj.gov.rs

Saveti!

- *Nekada manje znači više! Kupujte manje igraćaka, ali birajte kvalitet u odnosu na kvantitet*
- *Ne kupujte igračke koje imaju jak miris hemikalija, parfema ili su neugodne na dodir*
- *Za malu decu: pazite da igračke nemaju sitne delove koji se mogu skinuti i progutati*
- *Svaku novu igračku otpakujte i ostavite je napolju da se dobro izvetri*
- *Na sajtu američkog centra za ekologiju HealthyStuff (www.ecocenter.org/healthy-stuff) možete pronaći procene bezbednosti za različite proizvođače igraćaka, čak i za pojedinačne proizvode*
- *Potražite jednostavne igračke od prirodnih materijala koje stimulišu maštu deteta (glinu, prirodne boje ili pravo drvo), deca će sama osmisliti igračku*
- *Kupujte igračke pravljenе od prirodnih materijala, bez opasnih hemikalija, kao što su ručno radene lutke ili drvene igračke*
- *Igrajte se sa detetom na svežem vazduhu. Podržite dete da se bavi dodatnim aktivnostima gde će savladati neku veštinu, na primer naučiti da peva ili da slika. To će imati mnogo značajniji uticaj na decu!*

Linkovi

www.wecf.eu
www.projectnesting.org
www.ecocenter.org/healthy-stuff
www.uspirgedfund.org/reports/us/trouble-toyland-2012
www.healthyeenvironmentforkids.ca
www.eko.minpolj.gov.rs

Opasne hemikalije

Anilin

Potencijalni uticaj na zdravlje

Toksičan ako se proguta, udiše ili dođe u kontakt s kožom, dovodi do teškog oštećenja oka, sumnja se da može da dovede do pojave karcinoma i do genetskih defekata

Bisfenol-A

Sumnja se da može štetno da utiče na plodnost, narušava rad hormonskog sistema

Bromovani usporivači gorenja (BFR)

Narušavaju rad hormonskog sistema, toksični po reproduktivni sistem

Jedinjenja kadmijuma

Mogu da dovedu do pojave karcinoma, sumnja se da mogu da dovedu do genetskih defekata i da mogu štetno da utiču na plodnost ili plod, toksični ako se progutaju, u kontaktu s kožom i ako se udišu, dovode do oštećenja organa usled dugotrajnog ili višekratnog izlaganja

Hlorovani parafini

Mogu da dovedu do pojave karcinoma, narušavaju rad hormonskog sistema

Jedinjenja hroma

Mogu da dovedu do pojave karcinoma, sumnja se da mogu da dovedu do genetskih defekata i da mogu štetno da utiču na plodnost ili plod, dovode do oštećenja organa usled dugotrajnog ili višekratnog izlaganja

Formaldehid

Može da dovede do pojave karcinoma, sumnja se da može da dovede do genetskih defekata

Jedinjenja olova

Mogu da dovedu do pojave karcinoma, toksični za reproduktivni sistem i utiču na razvoj nervnog sistema

Nonifenol

Narušava rad hormonskog sistema

Organska jedinjenja kalaja

Sumnja se da mogu da dovedu do pojave karcinoma, narušavaju rad hormonskog sistema i utiču na plodnost

Perfluorovana (PFC) jedinjenja

Sumnja se da mogu da dovedu do pojave karcinoma, mogu štetno da utiču na plodnost ili plod (i odojčad u periodu laktacije), mogu da dovedu do oštećenja organa usled dugotrajnog ili višekratnog izlaganja

Ftalati (omekšivači)

Narušavaju rad hormonskog sistema, toksični su po reprodukciju

Triklisan

Narušava rad hormonskog sistema

Zaštitimo decu! Kako izbeći opasne hemikalije?

Ovu brošuru je adaptirao ALHem-Alternativa za bezbednije hemikalije prema modelu brošure „Safe toys“ uz saglasnost međunarodne organizacije WECF-Women in Europe for a Common Future u okviru projekta „Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno upravljanje hemikalijama u RS“.

WECF | Women in Europe for a Common Future

Bezbedne igračke

Lutke

Lutke mogu da sadrže širok spektar opasnih hemikalija jer se proizvode od plastike, pliša, pune različitim materijalima, obučene su, imaju nakit ili sadrže elektronske komponente. Nemački test eko-sigurnosti (Ökotest, decembar 2007) pokazao je da 12 od 15 lutaka nije ispunilo bezbednosne standarde.

Saveti!

- **Izbegavajte kupovinu malih lutaka!** Proizvođači ih vrlo često klasifikuju kao dekorativne, pa zbog toga ne podležu testovima za ispitivanje hemijskog sastava
- **Kupujte krpene lutke**
- **Operite punjene lutke pre upotrebe**

Saveti!

- **Kupujte proizvode od prirodnih materijala**
- **Operite i izvetrite igračke pre upotrebe**

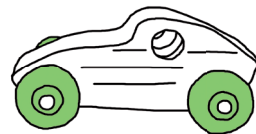

Drvene igračke

Postoje različite drvene igračke: slagalice, kućice za lutke, itd. One koje nisu bojene su obično potpuno bezbedne, međutim, neke drvene igračke mogu biti opasne. Drvene igračke koje su lepljene vrlo verovatno sadrže karcinogeni formaldehid. Roditelji treba da obrate pažnju na igračke koje su bojene ili lakirane jer mogu sadržati olovo ili druge toksične metale.

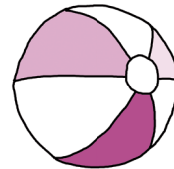
Saveti!

- **Kupujte drvene igračke sa što manje lepljenih delova**
- **Izbegavajte lakirane ili bojene igračke kad god je to moguće ili birajte one koje su bojene ili premazane prirodnim i netoksičnim materijalima**

Saveti!

- **Na proizvodu potražite oznaku/e „bez PVC“, „bez ftalata/omekšivača“ i/ili „bez BPA“.**
- **Izbegavajte proizvode koji imaju jak miris**

Plastika

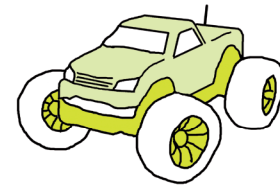
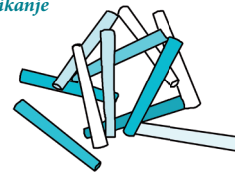
Meke plastične igračke kao što su sintetičke gumene igračke i igračke za naduvavanje, koje da bi bile savitljive moraju da sadrže ftalate (omekšivače), narušavaju rad hormonskog sistema. Igračke od čvrste plastike su bezbednije jer je manje verovatno da sadrže ftalate. S druge strane, one mogu ponekad sadržati toksične metale i druge opasne supstance.

Slikarski materijal i kozmetika

U ovu kategoriju spadaju bojice, olovke, koje za telo, plastelin, kozmetički preparati a ti proizvodi mogu sadržati parabene, olovo, formaldehid i ftalate. Odsek za javno zdravlje Kanade je 2009. godine otkrio neprihvatljivo visok nivo toksičnih metala kao što su živa, kadmijum, arsen i antimon u dečjim bojama za lice.

Saveti!

- **Ne kupujte namirisane igračke jer one mogu biti okidač za alergije koje se teško leče**
- **Birajte proizvode sa prirodnim bojama (bojama za hranu i bojama na bazi bilja) i bez konzervansa**
- **Napravite sami deci za igru plastelin ili boje za slikanje**

Saveti!

- **Pogledajte ocenu kompanija koje proizvode elektronske igračke i njihova pravila proizvodnje na sajtu Greenpeace: <http://www.greenpeace.org/international/campaigns/toxics/electronics>**
- **Izbegavajte kupovinu elektronskih ili igračaka na baterije za malu decu**

Elektronske igračke

Ovo su igračke na baterije kao što su konzole za igranje, mobilni telefoni, elektronski automobili, vozovi i kompjuteri. Opasne su jer sadrže bromovane usporivače gorenja, a postoji i rizik od trovanja zbog potencijalnog curenja baterija.

Zaštitimo decu! - kako izbeći opasne hemikalije?

U čemu je problem?

Mnoge igračke sadrže sintetičke materije za koje se zna da mogu biti opasne po zdravlje dece: omekšivače koji se koriste za plastične igračke, a koji utiču na rad hormonskog sistema, formaldehid u lepljenim drvenim slagalicama koji može da izazove karcinom, ili usporivače gorenja u plišanim medama koji takođe mogu biti opasni. Nezavisni testovi su potvrdili da sve ove opasne hemikalije mogu biti zamenjene bezbednijim.

Zašto su deca posebno osetljiva?

Deca su mnogo osetljivija na izlaganje opasnim hemikalijama nego odrasli jer imaju veću površinu kože u odnosu na svoju težinu, veći kapacitet pluća i brži metabolizam. Samim tim, deca mogu da unesu više opasnih hemikalija nego odrasli. Njihov imuni i nervni sistem su još u fazi razvoja. Opasne hemikalije se takođe nalaze i u

kozmetici, nameštaju i drugim proizvodima koje koristimo svaki dan te deca mogu biti izložena različitim opasnim hemikalijama iz različitih izvora. Čak i male količine opasnih hemikalija su dovoljne da uspore razvoj deteta – nekada sa posledicama koje ostaju do kraja života. Povećana učestalost pojave alergija i karcinoma kod dece, ukazuju da bi smo morali da povedemo računa kojim hemikalijama su deca izložena.

Brošura je pripremljena u okviru projekta „Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno upravljanje hemikalijama u Srbiji“, koji sprovodi Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine uz tehničku podršku Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i finansijsku podršku Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP) u okviru SAICM Quick Start Programme Trust Fund.

Projekat se sprovodi u saradnji sa organizacijama civilnog društva: Alternativa za bezbednije hemikalije (ALHem) i Women in Europe for a Common Future (WECF).

Za više informacija:

www.eko.minpolj.gov.rs
www.rs.undp.org
www.alhem.rs
www.wecf.eu

WECF | Women in Europe for a Common Future